

Motion till riksdagen 2011/12:C417

av Jan Lindholm m.fl. (MP)

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Sammanfattning

Rätten till bostad är grundläggande och framgår av regeringsformen. Ändå gör regeringen ingenting mer än att underlätta andrahandsuthyrning, för att minska bostadsbristen i tätorterna eller de särskilda bostadsproblem som finns i glesbygden. Miljöpartiet de gröna anger i motionen ett antal konkreta förslag för hur bostäder i Sverige kan bli fler och bättre och återkommer år 2012 med fler konkreta åtgärder. Vi anser att en utökning av anslag till Boverket för översyn av strandskyddet ska användas för att värna strandskyddet – inte för att luckra upp det. Vi är alla konsumenter, som förutsätts kunna göra dagliga och snabba överväganden om såväl små som stora inköp. Det är då viktigt med information om vad vi köper och att näringsidkare vet vilka rättigheter och skyldigheter konsumenterna har. I motionen lämnas förslag på ett konsumentskyddspaket, som kan medföra detta.

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett bostadspolitiskt mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en parlamentarisk utredning för bostadspolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om användning av anslag till Boverket för översyn av strandskyddsbestämmelserna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning om den kommunala konsumentrådgivningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning om förbättrad produkt- och tjänsteinformation.
6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik enligt uppställning:

Anslag		2012	2013
2:1	Boverket	+220	+
2:2	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	+5	
3:2	Konsumentverket	+6	
3:5	Åtgärder på konsumentområdet	+9	
Summa för utgiftsområdet		+240	+
<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>			
2:1	Hissbidrag	+100	+
2:1	Planeringsstöd biologisk mångfald	+100	+
2:1	Bulleråtgärder	+10	
2:1	Fonden för fukt- och mögelskador	+10	
3:2	E-tjänster	+1	
3:2	Företagsorienterade insatser	+2	
3:2	Utbildning om konsumenters rättigheter	+3	
3:5	Stöd till fristående konsumentorganisation för läkemedelsfrågor (Kilen)	+9	

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

En bostadspolitik i tiden

Över 5 000 personer är enligt Socialstyrelsens senaste uppgifter hemlösa i Sverige. Varje höst tackar hundratals – ja kanske tusentals – studenter nej till erbjudanden om platser på drömutbildningar på grund av bostadsbrist. Nyanlända flyktingar får ingen kommunplacering på grund av bostadsbrist. Vuxna med förhållanden som spruckit kan inte flytta isär. Detta är bilden av bostads-situationen i en del av Sverige. Ett Sverige där tusentals nya bostäder behöver byggas – klimatsmart och effektivt och i nära samklang med hyresgästorgani-sationer och andra intressenter. Samtidigt behöver de s k miljonprogrammets bostäder rustas upp.

I andra delar av Sverige behövs enligt Statens Bostadskreditnämnd miljarder kronor i statsstöd för att riva bostäder. Till detta kommer att fastighets-marknaden inte fungerar, att fastighetsvärden är så låga att fastigheterna inte ens kan användas som säkerhet för att finansiera företagsutbyggnad eller ens renoveringar av husen. Detta är en bild av ett kluvet land regeringen duckar för.

Ett nytt bostadspolitiskt mål – en uppvärdering av bostadspolitiken

Miljöpartiet anser att en av de viktigaste bostadspolitiska funktionerna, som har drivit den välfärdsutveckling vi haft i landet, har varit att se till att de som inte klarar att efterfråga bostäder enligt sina behov får den möjligheten. Det har i första hand handlat om barnfamiljer som oftast inte har tillräcklig ekonomi för att kunna efterfråga bostäder som fyller de behov barnen har. Det handlar även om studerande och nyanlända invandrare.

Miljöpartiet menar att det tidigare målet för bostadspolitiken fortfarande är aktuellt:

Alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Bode- och bebyggelsemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhål-landen och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid plane-ring, byggande och förvaltning skall en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grunden för verksamheten.

Miljöpartiets uppfattning är att riksdagen återigen måste upprätta bostads-politiska ambitioner och kräver att regeringen snarast återkommer till riksda-

Fel! Okänt namn på

gen med förslag till bostadspolitiska mål i linje med de citerade ovan. Detta bör ges regeringen till känna i enlighet med vad som föreslås i motionens första hemställanspunkt.

Anta den bostadspolitiska utmaningen – behov av en utredning

Bostadssituationen i landet är som ovan angivits komplex. I några kommuner råder det stor bostadsbrist, i flertalet ingen alls. Samtidigt finns det i många av de kommuner och län där brist på totalen inte råder, ändå en lokal bostadsbrist på orten där högskolan och de stora arbetsplatserna finns. En inomregional omflyttning sker, samtidigt som allt fler flyttar från landet till de största städerna – till bland annat Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

Denna komplexa situation medför att det i vissa kommuner enligt Statens bostadskreditnämnd nu finns behov av statligt stöd om 3 miljarder kronor för att kunna riva bostäder, samtidigt som det i exempelvis de största universitets- och högskoleorterna finns ett skriande behov av tusentals nya studentbostäder. Enligt Sveriges förenade studentkårers årliga bostadsrapport är det bara på tre högskoleorter i landet, som studenter garanterat får en bostad. Detta är ett allvarligt tillväxtpolitiskt problem. Stockholms handelskammare har tillsammans med Stockholms studentkårers centralorganisation visat hur över 40 000 nya bostäder för studenter kan skapas i Stockholm, för att lösa situationen just där. Än sker detta inte. Till detta kommer att de så kallade miljonprogrammets hundratusentals bostäder nu är i skriande behov av upprustning för bättre boendemiljö, infrastruktur, energieffektivisering och rekreation. Investeringsbehoven är enorma.

Enligt uppgifter Miljöpartiet inhämtat via riksdagens utredningstjänst finns en stor potential hos många av såväl de allmännyttiga som privata fastighetsägarna att själva bekosta såväl utbyggnad som upprustningar. Detta kan dock inte ske utan höjda hyror för hyresgästerna. Vi välkomnar därför regeringens nu aviserade höjningar av bostadsbidragen men anser att ett bredare tag måste tas för att lösa frågan om finansieringen av ut- och ombyggnaden.

I Sverige finns fortfarande stora problem med så kallade sjuka hus, uppgifter som identifierats av Boverket ett flertal gånger. Vuxna och barn far illa och blir mycket sjuka; ofta är det förskolor eller andra lokaler som är drabbade. Det saknas en långsiktig lösning för att åtgärda dessa problem, samtidigt som det saknas effektiva verktyg för drabbade hyresgäster och verksamhetsutövare, för att få rätt till bra lokaler och bostäder, för att hyresvärdar som inte infriar sina åtaganden ska kunna straffas och för att barnen ska kompenseras för sina lidanden.

Bostadspolitiken handlar inte bara om statlig styrning utan även om lokal kommunpolitik. Det är kommuner som beslutar om detaljplaner, som föreskriver att 80 parkeringsplatser för bil måste byggas för 100 nya små studentlägenheter eller som hellre anvisar mark till exklusiva bostadsrätter än till det allmännyttiga bostadsföretaget för att bygga hyresrätter. Kommunerna har således en mycket viktig roll att spela.

Skattelagstiftningen reglerar olika boendeformer olika, något som länge av olika aktörer upplevts som ett stort problem.

Regeringens presenterade politik i budgetpropositionen handlar om att höja den beskattningsfria inkomsten från uthyrning av bostad. Detta är visserligen en liten åtgärd som i viss mån kan öka utbudet av bostäder men det löser inte på lång väg de problem som finns i landet. Politiken är enligt vår mening visionslös och innehållslös.

Miljöpartiet anser att det behöver tillsättas en bred bostadspolitisk parlamentarisk utredning för att utreda bostadspolitikens utmaningar och problem och för att i så brett parlamentariskt samförstånd som möjligt finna långsiktiga hållbara lösningar för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar bostadspolitik för hela landet. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Miljöpartiet föreslår ett så kallat klimat-ROT som leder till energieffektiviseringar av bostäder. Vi föreslår även att fastighetsskatten för studentkorridorer minskas. Utöver detta kommer Miljöpartiet för sin del i sin budgetmotion hösten 2012 återkomma med utförliga förslag för hur de problem som anges ovan kan lösas.

Bostadspolitiska åtgärder

Ett miljömålsanknutet kunskapsutvecklingsprogram

Miljömålsrådet har utvecklat tre strategier för att nå de 16 miljömålen. En av dessa är hushållningsstrategin som syftar till att skapa en god hushållning med mark, vatten och den bebyggda miljön. Vi måste sträva efter ett varsamt brukande och en miljöanpassning av samhällsplanering och byggande som leder till hushållning med befintliga värden och skyddar känsliga värden. Strategin berör i första hand målen Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och God bebyggd miljö.

Miljömålsrådet konstaterar i sin utvärdering Nu är det bråttom att många kommuner och länsstyrelser har begränsade resurser och kompetens att arbeta enligt hushållningsstrategin genom att utveckla miljöhänsynen i planeringen. Rådet har därför lagt fram ett förslag om ett särskilt kunskapsutvecklingsprogram för att öka kompetensen om kopplingen mellan miljö och planeringsfrågor hos politiker och handläggare i kommuner och på länsstyrelser. Programmet syftar även till att utveckla engagemanget hos ideella krafter i den kommunala planeringen och uppnå ökat medborgarengagemang i de lokala miljöfrågorna.

De mål som regeringen anger inom området hållbart samhällsbyggande saknar helt detta perspektiv. Regeringens mål blir inte heller trovärdiga eftersom det saknas andra verktyg för att arbeta mot målen. Exempelvis blir målet om en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd verkningslöst när man samtidigt beskurit möjligheterna att med planinstrument förhindra lösningar som är ogenomtänkta ur ett klimatperspektiv.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet föreslår ett miljömålsanknutet kunskapsutvecklingsprogram för fysisk planering. För detta anslår vi 100 miljoner kronor årligen 2010–2012 till Boverket.

Ett nytt hissbidrag för ökad tillgänglighet

Alliansregeringen inledde sin nedmontering av välfärdsstaten med flera åtgärder på det bostadspolitiska området. Avskaffandet av hissbidraget var ett av dessa. Att kunna klara sig på egen hand när man blir äldre blir ett allt viktigare krav. Samtidigt vet vi att fler äldre kommer att vilja, eller tvingas, bo kvar i flerfamiljshus av olika standard vid en allt högre ålder. Följaktligen kommer hissar att behöva installeras i många av de hus som byggts utan hiss. Till detta kommer ett behov av att i framtiden kunna bygga mer flexibelt än nu och utan krav på hissar i alla bostäder. För att tillförsäkra en god tillgänglighet till bostäder behövs dock hissar. Miljöpartiet anser därför att ett nytt hissbidrag behövs. Det är en samhällsekonomiskt mycket lönsam åtgärd eftersom det innebär att behoven av stöd och hjälp minskar. För ändamålet avsätter Miljöpartiet 100 miljoner kronor 2012 och 100 miljoner kronor 2013 samt 2014.

Bulleråtgärder

Idag utsätts alltför många för buller i sin närmiljö. Målet är en minskning av bullret med 5 dBA utomhus vid bostadsmiljöer till 2020 i förhållande till 1998. Vägverket konstaterar att detta är ett mål som blir svårt att nå, något som Miljöpartiet länge har påpekat. För att uppnå målet är åtgärder i den byggda miljön som minskar inslaget av bilism nödvändiga. Hit hör trafiklösningar som gör kollektiva transporter till det självklara valet. Detta är en bra strategi inte bara ur bullersynpunkt, det hjälper även till att klara andra mål såsom klimatmålet. För att stärka arbetet med bullerfrågor i samhällsplaneringen föreslår Miljöpartiet en särskild ökning av anslaget till Boverket med 10 miljoner kronor per år under perioden 2012–2014.

Radonåtgärder

Antalet småhus med en radonhalt överstigande 200 Bq/m³ har uppskattats till ca 280 000 och antalet bostäder i flerbostadshus som har radonhalter över 200 Bq/m³ till 150 000. Beräkningar från Strålsäkerhetsmyndigheten har visat att 200 lungcancerfall per år skulle kunna förhindras om samtliga bostäder över riktvärdet åtgärdas. Miljöpartiet menar att det finns all anledning att skynda på åtgärdsprogrammet. Vi föreslår en informationskampanj för att öka kunskapen om riskerna. En framgångsrik kampanj leder till en ökad efterfrågan på bidrag varför anslaget till detta även ökas. Vårt förslag är att anslaget för åtgärder mot radon i bostäder ökas med 5 miljoner kronor årligen 2012–2014.

Fonden för fukt- och mögelskador

Den borgerliga regeringen bestämde sig tidigt för att det inte längre fanns några problem med fukt- och mögelskador i vårt land. De senaste åren har

Fel! Okänt namn på

dock skandalerna med felkonstruerade hus och allvarliga fukt- och mögelskador nästan stått på kö i medierna. Att i det läget stå fast vid att avveckla Fonden för fukt- och mögelskador är svårt att förstå. Miljöpartiet delar inte regeringens uppfattning när det gäller behovet av finansiering av fukt- och mögelåtgärder.

Regeringen bör ta upp en diskussion med byggnadsindustrin om en ny medfinansiering till fonden. För att ha utrymme för en sådan strategi krävs ett mindre, statligt kapital och en organisation. Miljöpartiet anvisar i sitt budgetförslag 10 miljoner kronor årligen 2012–2014 som en start för detta arbete.

Ett förstärkt strandskydd

Miljöbalkens bestämmelser om strandskydd har ändrats, så att kommuner kan bestämma att uppluckringar av strandskyddet ska kunna ske i vissa fall. Miljöpartiet har motsatt sig detta men har ändå konstaterat att det synes ha varit en mindre prioriterad fråga för många kommuner att lägga ned det omfattande arbete som uppluckringen kräver. Det är för vår del betydligt mer prioriterat att kommuner exempelvis arbetar med planer för vindkraft. De 23 miljoner kronor regeringen nu föreslår ska anslås för arbete med strandskyddet anser Miljöpartiet ska användas för att Boverket tillsammans med Naturvårdsverket och länsstyrelsen ska kunna arbeta för ett förstärkt strandskydd och ge kommuner råd och stöd i hur strandskyddet bäst värnas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Behov av en modern konsumentupplysning

Konsumenter hittar allt mer av sin information via internet, samtidigt som informationen blir mer diversifierad och svår att tolka. Det är då av stor vikt att konsumenter kan erhålla objektiv och saklig information. Detta sker vanligtvis via kommunala konsumentrådgivare eller Konsumentverket. Även näringsidkarna behöver bli bättre på att informera om sina produkter och tjänster, så att konsumenter kan göra bra val och kan komma i kontakt med näringsidkarna vid utövandet av olika rättigheter och skyldigheter. Konsumentverket bör mot den bakgrunden få ett uppdrag att öka såväl konsumenters som näringsidkares kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter som finns. Detta kan ske genom utökad information via hemsidor, skolor, näringslivsorganisationer och andra kanaler.

Förbättrad information till företag och konsument

Miljöpartiet föreslår att Konsumentverket ges i uppdrag att bedriva företagsorienterade insatser som genom branschöverenskommelser och tematisk tillsyn, leder till ökad kunskap hos näringsidkare. Av myndighetens budgetunderlag framgår att ett belopp om 2 miljoner kronor täcker behovet.

Fel! Okänt namn på

Konsumentverket förslås vidare ges i uppdrag att fortsätta bedriva projekt som riktar sig till näringsidkare för att öka deras kunskap om konsumenters rättigheter. Kunnigare butikspersonal och näringsidkare minskar klagomål och leder till förbättrade produkter och varor. Detta tillsammans med ett uppdrag att intensivt utbildning av lärare i grundskolan, bedöms kosta 3 miljoner kronor per år.

Konsumenter efterfrågar e-tjänster, särskilt mobila tjänster. Konsumentverket måste ges resurser för att kunna utveckla dessa i snabb takt och på ett sätt som konsumenterna efterfrågar. Verkets anslag förslås ökas med 1 miljon kronor för detta ändamål.

Utökad kommunal konsument- och skuldrådgivning

Konsumentverket har i rapporten "Kommunernas konsumentvägledning (2010:21) förslagit en utredning för att bland annat skapa en rationell och effektiv hantering av resurser för oberoende information och rådgivning till konsumenter. Detta då konsumenter funnits ha mycket låg kunskap om viktiga konsumenträttigheter, liksom om var de kan få råd och stöd. Detta baseras på följande slutsatser.

Det finns i dag ingen skyldighet för kommuner att ha egen konsument- och skuldrådgivning. I den ovan angivna rapporten från Konsumentverket framgår bland annat att 266 av landets 290 kommuner erbjuder sina medborgare dessa tjänster men samtidigt minskar antalet personer som arbetar med frågorna från 132 till 130. Kommuner köper 114 av dessa tjänster från annan kommun. De senaste fem åren har antalet tjänster sjunkit med 64 tjänsteår. I dag går det ungefär 68 700 personer per konsumentrådgivare i Sverige.

De absolut vanligaste klagomålen hos de kommunala konsumentrådgivarna handlar om personers boenden och motsvarar 25 procent av alla ärenden (sid 24 i rapporten). Samtidigt uppger konsumenterna själva i en undersökning av Högskolan i Borås att problem med tele, telefoni och internet är deras största problem (25 procent av de tillfrågade).

Det är således tydligt att konsumenter har behov av hjälp som finns nära dem och att det är en efterfrågad hjälp. Samtidigt finns inte hjälpen tillgänglig hos alla kommuner och många av dessa saknar förebyggande arbete, då de köper rådgivningstjänster från andra kommuner. Samtidigt minskar antalet rådgivare i kommunerna. Denna situation är inte bra. Mot den bakgrunden bör en utredning tillsättas som ser över hur konsument- och skuldrådgivning kan organiseras för att på bästa sätt möta konsumenters behov och lokala förutsättningar. Denna bedöms kunna ske inom Regeringskansliets ram (utgiftsområdet 1).

Skärpt konsumentskydd i vissa fall

Det finns i dag ingen skyldighet för producenter av varor eller tjänster att informera konsumenter om innehåll eller beskaffenhet i det som köpts på svenska. Inte heller finns någon skyldighet att tillhandahålla information på andra språk än svenska eller i punktskrift. En sådan skyldighet bör utredas och snarast införas. Utredningen i sig bedöms inte kräva särskilda resurser.

Fristående konsumentorganisation för läkemedelsfrågor

Regeringen beslöt i samband med budget 2006/07 att avveckla stödet till Kilen, en oberoende konsumentorganisation för läkemedelskonsumenter. Organisationen hade då verkat och byggt upp sin verksamhet sedan 1992. Deras arbete har handlat om att ge råd och stöd till människor drabbade av läkemedelsberoende och andra läkemedelsbiverkningar samt att sprida sina kunskaper och sin erfarenhet. Regeringen hänvisade till att Läkemedelsverket skulle ansvara för och starta upp en verksamhet med patient- och brukarrapportering av biverkningar och att Kilens verksamhet därmed inte behövdes.

Miljöpartiet anser att det var ett stort misstag av avveckla Kilen. Den verksamhet regeringen hänvisade till har det blivit mycket lite av. Det finns dessutom ett problem med dess koppling till Läkemedelsverket. Vi menar att det är mycket viktigt att det finns en fristående organisation för biverkningsrapportering råd, stöd och utifrån ett brukarperspektiv. Det finns goda skäl att en sådan konsumentorganisation knyts till Konsumentverket. För ändamålet bör avsättas 9 miljoner kronor årligen till Konsumentverket.

Stockholm den 5 oktober 2011

Jan Lindholm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)